

Ewelina Gajewska

RECENZJA KSIĄŻKI *DZIECIĘCE POZNAWANIE ŚWIATA. MOWA I JEJ ROZUMIENIE* POD REDAKCJĄ LILIANY MADELSKIEJ I JUSTYNY WOJCIECHOWSKIEJ (WYDAWNICTWO NAUKOWE ATH, BIELSKO-BIAŁA 2013)

Książka pod redakcją Liliany Madelskiej i Justyny Wojciechowskiej *Dziecięce poznanie świata. Mowa i jej rozumienie* jest wyborem tekstów podejmujących szeroko i wieloaspektowo problem mowy (jako jednej z najważniejszych umiejętności pozwalających funkcjonować w społeczeństwie) i jej wpływu na przebieg procesu poznawania świata przez dzieci w różnym wieku.

Zaproszeni do współtworzenia tomu autorzy reprezentują rozmaite dyscypliny naukowe, są wśród nich językoznawcy, pedagodzy, logopedzi, profesornie i doktorzy nauk medycznych różnych specjalności. Znajdują się w tym gronie specjaliści mający do czynienia w swej praktyce zawodowej z konkretnymi problemami związanymi z nauką mówienia, stykający się z różnymi rodzajami dysfunkcji mowy wśród dzieci na różnych etapach ich rozwoju. Tym cenniejsze zatem są ich obserwacje, diagnozy i wskazówki zamieszczone w poszczególnych artykułach publikacji.

Dobrym otwarciem książki oraz wprowadzeniem w problematykę mowy i jej rozumienia jest historyczne ujęcie tematu zaprezentowane w artykule Elżbiety Laszczak *Odkrywanie świata słowem*. Autorka jednak nie tylko analizuje drogę, jaką musiał przejść człowiek w historii swojego rozwoju, aby móc sprawnie posługiwać się mową, ale także porównuje ten proces z rozwojem mowy u dziecka, przedstawiając wszystkie jego etapy.

Problem rozwoju kompetencji językowej leży w obszarze zainteresowań kilku autorek omawianej książki. Anna Guzy w artykule *Kompetencja językowa dziecka (zarys problematyki)* definiuje i analizuje kompetencję językową

w odniesieniu do dzieci – przede wszystkim – 9–12-letnich, natomiast Danutę Plutę-Wojciechowską (*O kształtowaniu postaw komunikacyjnych dziecka w pierwszym roku życia*) interesują sposoby stymulacji postaw komunikacyjnych niemowląt. Rozważania są zainspirowane wynikami badań przeprowadzonych przez autorkę artykułu wśród dzieci z rozszczepem podniebienia.

Z kolei Justyna Wojciechowska i Liliana Madelska w artykule *Poznawanie świata dziecka – słuchanie i dialog jako fundamenty (po)rozumienia* wychodzą z założenia, że nabywanie kompetencji językowej wywołuje specjalny rodzaj rozwojowej zmiany, dzięki czemu percepcja mowy ma bezpośredni wpływ na poszerzenie możliwości poznawczych dziecka.

O innych sposobach poznawania świata przez dziecko (i jednocześnie poznawania świata dziecka) przeczytamy w tekście Jolanty Grębowiec-Baffoni (*Bazgroty: zaczątki języka i pierwsze ślady istnienia*) poświęconym wczesnym etapom działalności graficznej dziecka. Autorka podkreśla wagę pierwszych prób rysunkowych, akcentując, że dziecko we własnych śladach graficznych dostrzega elementy przyswojonego świata oraz utrwala wiedzę o nim.

Dysfunkcje w rozwoju mowy i pisma u dzieci to ważne zagadnienie w omawianej publikacji. Oprócz wspomnianego już artykułu dostrzegającego problem kształtowania postaw komunikacyjnych u dzieci z rozszczepem podniebienia w książce znajdziemy tekst poświęcony wadom wymowy, przy których leczeniu ważna jest współpraca logopedy i ortodonta (Katarzyna Becker, *Ortodoncja i logopedia: wzajemne powiązania rozwojowe, funkcjonalne i terapeutyczne*). O poważniejszych zaburzeniach mowy związanych z uszkodzeniami układu nerwowego traktuje natomiast artykuł Ewy Emich-Widery i Beaty Kazek *Zaburzenia mowy u dzieci z dokonanym i postępującym uszkodzeniem mózgu*.

W inny, lecz nie mniej ważny krąg zagadnień związanych z zaburzeniami w rozwoju językowym (a konkretnie z coraz częściej diagnozowanymi trudnościami w nauce czytania i pisania) wpisuje się artykuł Marii Przybysz-Piwko *Dziecko w świecie fonemów i morfemów, czyli o sposobach wspomagania rozwoju językowego oraz świadomości (meta)językowej ucznia z trudnościami w nabywaniu umiejętności czytania i pisania*, poświęcony przyczynom i patomechanizmom dysleksji.

Książka pod redakcją L. Madelskiej i J. Wojciechowskiej przynosi też odpowiedź na pytanie, w jaki sposób można stymulować rozwój mowy dziecka, by osiągnąć jak najlepsze efekty. Konkretnie wskazówki i przydatne strategie stymulacji podaje Ewa Gacka w artykule zatytułowanym *Stymulowanie rozwoju mowy dziecka*.

O innym problemie dotyczącym relacji między mową a poznawaniem świata – a konkretnie: o roli języka jako narzędzia komunikacji między lekarzem psychiatrą a pacjentem (zwłaszcza tym najmłodszym) – przeczytamy w bardzo ciekawym tekście Przemysława Ratki *Psychiatra i pacjent – dwie rzeczywistości, wiele wymiarów i próba spotkania w słowach*. Autor podkreśla potrzebę szerszego i głębszego spojrzenia na problem relacji: lekarz – pacjent. Wizyta lekarska powinna być przede wszystkim spotkaniem z drugim człowiekiem, a spotkanie to jest możliwe dzięki dialogowi, którego tworzywem jest język.

Dopełnieniem rozważań poświęconych dziecięcemu poznawaniu świata za pomocą języka jest spojrzenie językoznawcy leksykologa (Jarosław Pacuła, *Słownictwo wyrażające kontrast w języku dzieci sześciolatków*), który przygląda się sposobom posługiwania się przez sześciolatków słownictwem wyrażającym przeciwieństwo, odwrotność i sprzeczność. Interesujące spostrzeżenia autora wpisują się w ważny i rozległy obszar zagadnień związanych z badaniem kompetencji językowej dzieci rozpoczynających szkolną edukację.

Na koniec warto podkreślić, że waga oraz sposób ujęcia tematów podejmowanych w książce *Dziecięce poznawanie świata. Mowa i jej rozumienie* powodują, że pozycja ta może mieć bardzo szeroki krąg odbiorców. Zainteresuje nie tylko studentów kierunków pedagogicznych, filologicznych czy medycznych, ale także wszystkich tych, którzy w swojej pracy z dziećmi w różnym wieku stykają się z mniejszymi lub większymi problemami dotyczącymi ich rozwoju językowego.